

Павло Гай-Нижник

**«ФРОНТ ЗМІН» А. ЯЦЕНЮКА НА СТАРТІ
ДО ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2012 р.
(ГРУДЕНЬ 2011 р.–ЛЮТИЙ 2012 р.)**

У статті розглядається діяльність політичної партії «Фронт Змін» та її лідера А. Яценюка в умовах старту виборчої кампанії 2012 р. Особлива увага акцентується на труднощах, з якими зіткнулася політична партія. Розглядаються виборчі технології, які застосовувала партія «Фронт Змін» упродовж грудня 2011 р.–лютого 2012 р.

Ключові слова: політична партія, «Фронт Змін», Яценюк, опозиція, виборча кампанія, виборчі технології.

Pavlo Hai-Nyzhnyuk. «Front Zmin» of A. Yatsenyuk at the start of the parliamentary election campaign in 2012 (December 2011–February 2012). The article deals with the activities of «Front Zmin» in the start of the campaign in 2012 special attention is accented on the difficulties faced by

political party. Consider voting technologies used «Front Zmin» during Desember 2011 – February 2012.

Keywords: *«Front Zmin», political party, Yatsenyuk, the campaign, election technology.*

Історична довідка: Політична партія «Фронт Змін» (попередня назва – «Народна трудова партія»; «Демократичний фронт») – створена 23 вересня 2009 р. шляхом перейменування партії «Демократичний фронт». Зареєстрована Міністерством юстиції України 26 червня 2007 р. (реєстраційний номер 144-п.п.). Головою партії обрано А. Іванчука. У листопаді того ж року Головою партії обрано А. Яценюка, який раніше очолював громадський рух «Фронт Змін». Керівні органи: з'їзд, Голова партії, Рада партії, Політрада партії. Місце розташування керівних органів – м. Київ.

На позачерговому з'їзді партії, який відбувся 23 вересня 2009 р., назву партії «Демократичний фронт» було змінено на «Політична партія «Фронт Змін», а в жовтні 2009 р. – на «Фронт Змін».

Мета партії: побудова країни динамічного, сталого розвитку, у якій буде втілено європейські цінності свободи, рівності, справедливості, солідарності та толерантності, принципи демократії і суспільного діалогу, а також забезпечено можливість участі всіх громадян України у виробленні нової державної політики.

Основні програмні цілі «Фронту Змін» – проведення нової індустріалізації, прискорений розвиток сільського господарства, здорове й освічене населення, боєздатна сучасна армія, створення східноєвропейського проекту інтеграції.

На початок 2010 р. діяли 707 територіальних і місцевих організацій партії «Фронт Змін». На президентських виборах 2010 р. партія підтримала кандидата в Президенти України А. Яценюка. У першому турі політик отримав підтримку 6,96 % виборців і посів четверте місце. Після президентських виборів 2010 р. А. Яценюк розглядався як один із кандидатів на пост Прем'єр-міністра України. Після створення у Верховній Раді України коаліції «Стабільність

і реформи» (у складі ПР, КПУ, «Блоку Литвина» і ряду депутатів фракцій БЮТ і НУ-НС) А. Яценюк заявив про перехід в опозицію і намір сформувавши опозиційний уряд, не приєднуючись до опозиційного об'єднання, ядром якого став БЮТ. На виборах до місцевих органів влади 2010 р. партія здобула 49 мандатів (0,043 %) сільських, селищних, міських голів.

Після відносного успіху лідера «Фронту Змін» на президентських виборах 2010 р. (6,96 %) А. Яценюк заробив досить потужний політичний капітал, який необхідно було вкласти у подальшу велику політику. Надії очолити уряд за новообраного Президента В. Януковича після інтенсивних, проте нетривалих перемовин досить швидко розбились об кастову кругову поруку Партії регіонів. Відтак, аби мати реальні шанси опанувати політичний Олімп на наступних президентських виборах 2015 р., А. Яценюк разом із партією «Фронт Змін» оголосив про свій перехід в опозицію. Проте ніша лідера опозиційного фронту належала Ю. Тимошенко та очолюваною нею партією «Батьківщина», а отже, аби поборотися за президентську першість на наступних виборах глави держави, А. Яценюку необхідно було перехопити лаври (які невдовзі виявляться для Ю. Тимошенко терновим вінком) вождя опозиції й, відповідно, очолити своєю партією антивладний фронт як у виборчій кампанії 2012 р., так і в Верховній Раді України.

Натхнення на 2012 р. А. Яценюкові мали додати й підсумки експертного опитування (було опитано 61 експерт), проведеного фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, згідно з якими він та В. Кличко були визнані найуспішнішими політиками 2011 р. Метою опитування було з'ясувати думку експертів щодо основних підсумків 2011 р. для України і прогнозів на 2012 р. [6].

15 грудня 2011 р. в ефірі «5 каналу» А. Яценюк, що в тому випадку, якщо на той час в Україні буде створено газовий консорціум між Україною та Росією, тобто без участі ЄС та США, то він гарантує, що такий консорціум проіснує лише до виборів у Верховну Раду, до того моменту, коли з'явиться демократична парламентська більшість [1].

Таким однозначним твердження (із виголошення «гарантії») політик фактично заявив, що саме він очолить цю більшість у майбутній Верховній Раді й, таким чином, очолить опозицію В. Януковичу замість Ю. Тимошенко. А. Яценюк також недвозначно дав посил Євроспілці та адміністрації США, що саме він буде провідником демократів у законодавчому органі країни й стане головним лобістом їхніх інтересів щодо посідання місця акціонерів українського газогону.

Ще одним кроком до прагнення очолити опозиційний рух в Україні стало повідомлення 22 грудня 2011 р. А. Яценюком, що партія «За Україну!» об'єднується з «Фронтом Змін». Він зазначив, що їхнім завданням буде перемогти на парламентських виборах восени 2012 р.. Партія «За Україну!», своєю чергою, обіцяє об'єднатися після виборів у спільну фракцію «Фронт Змін», і всі члени «За Україну!» вступлять до партії А. Яценюка. Зі свого боку лідер партії «За Україну!» заявив, що кандидати підуть по одномандатних округах, а вже потім буде єдина фракція та об'єднавчий з'їзд. Він також додав, що поступатиметься першим місцем у списку А. Яценюку, «бо він має більший рейтинг, він правильно поводить себе з політичної точки зору», додавши, що «За Україну!» не стала партнером БЮТу через деякі протиріччя [3]. На той час рейтинг «Фронту Змін» складав 13 %, «За Україну!» – лише 1 % [4]. Тоді ж голова фракції «БЮТ-Батьківщина» у Верховній Раді повідомив пресу про консультації з партією «Фронт Змін» й можливе їхнє об'єднання в єдину опозиційну коаліцію [4], проте аж до створення КОДу такий альянс так і не склався.

29 грудня 2011 р. А. Яценюк, коментуючи лист Ю. Тимошенко з СІЗО, в якому вона закликала об'єднатися навколо нейтральної партії та морального авторитета рівня Л. Костенко, заявив: «Чи піде моральний авторитет очолювати список політичних партій? Не піде ніколи, тому що він саме тому і є моральним авторитетом» [10]. Така відповідь має цілком обумовлену логіку, адже об'єднану опозиційну силу має намір очолити він сам. Колишнім же лідерам опозиції, які були ізольовані владою (Ю. Тимошенко

та Ю. Луценку), лідер «Фронту Змін» А. Яценюк відвів лише моральне право на помсту, додаючи: «У політиці помста – не краща річ, але в житті вона є. Для політика важливо не керуватися помстою, але вони (влада) зробили все, щоб вони мали право на помсту» [10]. Що ж до самої Ю. Тимошенко та Ю. Луценка, то в інтерв'ю газеті «День» (надруковане 30 грудня 2011 р.) А. Яценюк зазначив: «Моральний обов'язок опозиції зробити все, щоб Юлія Тимошенко і Юрій Луценко вийшли на волю і брали участь у виборах» [12], хоча наступний 2012 р. показав, що реальних кроків щодо вимог чи механізмів звільнення цих політв'язнів ані лідер «Фронту Змін», ані очолювана ним партія не ініціювали й не здійснили.

Що стосується опозиції, об'єднаної опозиції, то А. Яценюк визначив її мету наступним чином: «Тактична мета – не пересваритися. Це вже багато. Стратегічна мета: 1. Піти єдиним списком мажоритарних кандидатів у депутати. 2. Піти двома-трьома партійними списками на вибори. 3. Спільно захистити результат. 4. До моменту виборів проголосити спільні завдання опозиції в парламенті. 5. Отримати 226 голосів у новій Верховній Раді. 6. Сформувати демократичний проукраїнський уряд. 7. Змінити режим і життя в країні» [12]. Показовим є також вислів А. Яценюка про те, що партії, які не увійдуть в коаліцію, основу якої склали ВО «Батьківщина», «Фронт Змін» і з якими тоді вже почала співпрацювати «Свобода», «значить, ідуть від Януковича» [12]. А відтак до представників режиму (представленого Партією регіонів, партією «Сильна Україна» Тігіпка, «Народною партією» В. Литвина) апріорі було залічено й усіх незалежних кандидатів [12]. А. Яценюк також висловився за те, аби опозиційні партії йшли на вибори окремими колонами (при цьому до опозиційних партій зарахував лише 3 політичні партії). Він, зокрема, сказав: «Я щиро сподіваюся, що Тимошенко вийде з тюрми й очолить список «Батьківщини» – це перша колона. Друга – це «Фронт Змін». Сподіваюся, що «Свобода» також зможе пройти п'ять відсотків» [12]. Що ж до інших партій, то А. Яценюк зазначив, що вони мусять визначитися – з ким вони; і фактично заявив про узурпацію

його партією та її тогочасними партнерами (трьома партіями – «Фронтом Змін», «Батьківщиною» та «Свободою») права називатися опозицією до режиму В. Януковича і виступати у якості опозиції. При цьому, реагуючи на критику, яка звучить «від дрібних народних депутатів» на адресу підтримки «Фронтом Змін» нового виборчого закону й, зокрема, п'ятивідсоткового бар'єру, А. Яценюк багатозначно заявив: «Що це за партія, яка не може набрати 5 %? Це не партія, це клуб» [12].

Втім, невдовзі, лідер «Фронту Змін» змушений був не так різко виступати проти єдиного списку опозиції, що, однак, зовсім не означало його відмову спрямувати свою партію окремою колоною. Словесну еквілібристику було продемонстровано 11 січня 2012 р. на засіданні Комітету опору диктатурі, де вкотре обговорювалося питання створення єдиного списку опозиції на парламентські вибори. Причиною ж, як повідомило «Газеті по-українськи» (Gazeta.ua) джерело з парламенту, стала відповідна заява лідерів опозиції Ю. Тимошенко та Ю. Луценка про необхідність об'єднання. Депутат-співрозмовник, зокрема, розповів: «На КОДі першими виступили «свободівці». Вони вважають, що треба йти трьома колонами – «Батьківщина», «Фронт Змін» та «Свобода». Але вони погодяться на одну, якщо всі домовляться. Потім виступив Арсеній Яценюк і сказав: «Треба думати про перемогу. Сьогодні ми не знаємо, як краще йти на вибори. Треба проводити серйозні соціологічні дослідження. Якщо ми зрозуміємо, що загальний список дасть нам 250 голосів, я перший готовий поступитися амбіціями і виступити за це. Але якщо буде зрозуміло, що трьома колонами ми наберемо більше, треба йти так» [16]. Отже, авторитет Ю. Тимошенко й Ю. Луценка, а також очікування суспільства на реакцію від політиків на їхній заклик про формування єдиного списку, змусили як «Свободу», так і «Фронт Змін», явно нехотячи, завуалювати свої виборчі партійні амбіції обіцянкою опертися на якійсь невідомо коли й невідомо ким проведені соціопитування, які, до речі, так і не відбулися.

За кілька днів, 18 січня, А. Яценюк в ефірі Першого каналу українського радіо заявив, 22 січня опозиційні

сили підпишуть Угоду про спільні дії й підуть на вибори з єдиною платформою. При цьому голова «Фронту Змін» перелічив й першочергові закони, котрі опозиція має прийняти після сформування більшості у Верховній Раді України. Це, зокрема, нові закони: про освіту; про охорону здоров'я; про пенсійну реформу; про персональне голосування в парламенті; про новий Податковий кодекс; пакет законопроектів про боротьбу з корупцією. Крім того, підкреслив А. Яценюк, після перемоги демократичних сил на виборах 2012 р. у Верховній Раді буде створена спеціальна слідча комісія щодо розкрадання державних коштів у 2010–2011 рр. під час підготовки до Євро-2012 [17].

Варто зазначити, що озвучені А. Яценюком від імені КОДу першочергові законодавчі ініціативи, що мали би бути прийняті опозиційною режиму В. Януковича коаліцією у новій Верховній Раді, не були офіційно затверджені рішенням того ж таки КОДу й, наприклад, кардинально різнилися із тими першочерговими законодавчими ініціативами, які, наприклад, від імені ВО «Свободи» у той же час вимагав до прийняття союзниками по опозиції О. Тягнибок (це, зокрема, за винятком хіба що нового Податкового кодексу, закони: про імпічмент Президенту, про вибори (на базі пропорційної системи з відкритими списками), про люстрацію, про відкликання посадовців народом, про заборону комуністичної ідеології, про визнання ОУН–УПА, про історичну справедливість, про заборону продажу землі сільськогосподарського призначення, про стратегічні підприємства, про захист української мови, новий Податковий кодекс, про формування судової та правоохоронної систем на нових засадах, про денонсацію Харківських угод [18; 19; 20; 21]). Дещо пізніше, 1 лютого 2012 р., А. Яценюк додав, що якщо опозиція переможе, то вона має контролювати весь уряд й одразу ж поставити на голосування закон про імпічмент, який саме він внесе в парламент. Як наслідок, В. Янукович втратить контроль над урядом та парламентом і тоді відбудеться відновлення балансу влади в Україні. У виборчому ж списку «Фронту Змін» за всі сфери відповідатиме перша десятка [32].

Отже, настало 22 січня 2012 р. – День соборності і день, коли на Софійській площі в Києві об'єднана опозиція

підписала Угоду про об'єднання. Тоді ж лідер «Фронту Змін» заявив, що вважає, що на парламентські вибори мають бути сформовані три партійні списки – від «Фронту Змін», «Свободи» і «Батьківщини», а по мажоритарних округах має бути єдиний список від усіх опозиційних сил. А. Яценюк пояснив: «Наразі ми бачимо те, що за пропорційною системою мають іти принаймні три партії, а за мажоритарною – виключно один єдиний об'єднаний опозиційний список. І це власне предмет нашої угоди» [26]. При цьому він зазначив, що партійних списків може бути і 25, «але в суспільній свідомості виборча кампанія 2012 р. буде наступною – об'єднана опозиція і влада» [26]. При цьому, як було видно з телетрансляції події, А. Яценюк усіляко намагався продемонструвати своє де-факто лідерство в КОДі, що в моральному плані заперечувало де-юре номінальну рівноправність усіх підписантів угоди як на персональному, так і на партійному рівнях.

Згодом А. Яценюк в інтерв'ю «Українському тижню» так прокоментував кілька важливих пунктів підписаної угоди: «Перше – це те, що підпис під текстом документа поставили всі члени КОДу, і що до угоди приєднався «УДАР». І це результат того, що є розуміння необхідності спільно діяти.

Основне, чого ми намагались досягнути – це формування єдиного списку мажоритарних кандидатів. Це стало частиною угоди. І ми дійдемо до того, як це має робитись. Друге, предметом угоди також є підготовка членів комісій і спостерігачів та захист результатів голосування. І третє – це формування більшості у новій Верховній Раді. Це базові принципи угоди.

Є багато речей, прописаних в угоді, які ще не розкриті. Наприклад, формування єдиних принципів і підходів опозиції, підходи щодо підбору кандидатів-мажоритарників, формування пакета законів, які підтримуватиме опозиція у Верховній Раді наступного скликання. Все це наступний раунд переговорів. Але найважливіше, що перемовини перейшли в практичну фазу підписання документів і спільних дій» [32].

Лідер «Фронту Змін» зазначив також і на складнощах, що гальмували на той час переговорний процес всередині

КОДу, зокрема: «Перше, що стосується так званих ідеологічних засад, принципів і підходів. Ми сповідуємо різну ідеологію, і саме тому, на жаль, не можемо об'єднатись в єдиний партійний список. Наприклад, «Свобода» каже: найвища цінність – це нація. А ми вважаємо: найвища цінність – це людина. Ведеться також дискусія щодо предметних речей: системи оподаткування, формування бюджету, місцевих органів влади, системи медицини (повністю безкоштовна, повністю страхова, чи на половину і те й інше), система освіти тощо. Якщо певні принципи і підходи будуть наближуватись у процесі виборчої кампанії, це може стати запорукою того, що до виборів (що набагато складніше) або після них зможе сформуватись єдина партія. Тому над принципами і підходами працюють» [32]. А. Яценюк також пояснив, що не підтримував систему праймеріз тому, що вона не виправдала себе на практиці, застосованій свого часу «Сильною Україною».

«Фронт Змін», за словами свого голови, пропонував застосувати одночасно три підходи до формування єдиного списку від опозиції. Перший – всі мали висунути по одному кандидату, заміряти базовий рейтинг кожного, ще один замір мав робитися в травні. Підтримку діставав найсильніший. Другий варіант – поділити кількість округів згідно з сьогоднішнім рейтингом партій і зафіксувати пропорції по округах. Третій варіант – сісти і домовитися по кожному округу, виходячи с пропозицій обласних партійних організацій. Таким чином, планувалося отримати рейтинги, пропорції та предмет домовленості по кожній області. Іншою проблемою КОДу, на думку А. Яценюка, була «якість людей», коли окрім «Фронту Змін», БЮТу (очевидно, політик мав на увазі «Батьківщину») та «Свободи», інші партії не можуть назвати хоча б десяти прізвищ кандидатів на виборчий округ. А. Яценюк також зауважив, що «змінити ставлення опозиціонерів один до одного змусило ув'язнення Юлії Тимошенко. У багатьох з'явилось чітке розуміння, що завтра пересаджають всіх інших. Тобто це інстинкт самозбереження, і про нього треба говорити чесно» [32]. Крім того, лідер «Фронту Змін» наголосив, що в угоді про спільні дії об'єднаної опозиції було чітко прописано,

що звільнення Тимошенко і Луценко – це предмет політичної частини угоди, а отже, відтоді це завдання стало не тільки моральним обов'язком, а й політичним, бо всі поставили під цим пунктом свої підписи.

Одночасно А. Яценюк не лише почав приміряти на себе роль лідера об'єднаної опозиції, а й активно грати її. Так, 22 січня він перед журналістами та тисячами людей майстерно обставив думку про те, що лідер «УДАРУ» В. Кличко має усі шанси перемогти на виборах міського голови Києва так, що справлялося враження, що саме А. Яценюк висуває його кандидату на цю посаду («від опозиції має йти Кличко»; він «повинен заявитися, а ми повинні його підтримати»; «іншої кандидатури від опозиції, як Кличко, немає і не може бути», – владно і пафосно говорив А. Яценюк [28]). І це при тому, що «УДАР» В. Кличка ще не був навіть членом КОДу. Таким чином, йому прямою мовою було вказано на небажаність виходу на велику всеукраїнську політичну арену й обмежитись боротьбою за місце київського голови, а в разі перемоги – В. Кличко також змушений буде обмежитися в політичній діяльності, скутий господарськими та соціальними проблемами столиці, а відтак – не зможе зазіхати на провідну роль в опозиції. А ще голова «Фронту Змін» спрогнозував, що вибори столичного голови пройдуть «десь влітку, за тиждень до Євро-2012» [28], а Першість Європи з футболу 2012 р., як відомо, має розпочатися 8 червня.

Що ж до долі Ю. Тимошенко, то в інтерв'ю агенції «Інтерфакс-Україна», що було опубліковане 29 січня, А. Яценюк заявив, що вважає за найкращий шлях до звільнення лідерки БЮТ – це у перший же тиждень засідання нового складу Верховної Ради внести зміни до законодавства, що регулює діяльність судової гілки влади, наділити відповідними повноваженнями Верховний Суд України [27]. При цьому немає сумнівів, що він знав, що ВО «Батьківщина» неодноразово заявляло про своє прагнення поставити Ю. Тимошенко саме на чолі партійного виборчого списку, аби та могла взяти участь у виборах. Крім того, з юридичної точки зору проголошені А. Яценюком

плани зміни законодавства не так вже й просто було би прийняти навіть в умовах оновленого парламенту (до того ж, вимоги подібної законодавчої ініціативи він не називав у своєму переліку першочергових дій новоформованої демократичної більшості у Верховній Раді після виборів 2012 р.). Очільник «Фронту Змін» також додав, що не варто приймати окремих закон по Тимошенко, бо в її кримінальній справі немає складу злочину й, мовляв, якщо відбудеться чесний суд, то Ю. Тимошенко буде виправдана [27]. Цим було вказано, що доля Ю. Тимошенко фактично залежатиме від перемоги опозиції на виборах (тобто й від А. Яценюка як нового лідера парламентської опозиції, в якій «Юля» не могла б вже опинитися, навіть за умов звільнення після виборів), або ж – від В. Януковича. Таким чином, А. Яценюк побічно засвідчив, що до завершення виборів він не шукатиме практичних та юридичних шляхів щодо звільнення лідерки «Батьківщини» (хіба що, окрім словесних заяв для виборців перед пресою). Вона затьмарила б його, й знівельовала би плани представляти себе у якості нового лідера протестного руху, а тому й участь Ю. Тимошенко у виборчому процесі була елементарно політично невігідна А. Яценюку і навіть певною мірою небезпечна.

У цьому контексті бонуси А. Яценюку надає й пасивна (політично беззуба) позиція ще донедавна другої людини у ВО «Батьківщина» О. Турчинова, який після ув'язнення Ю. Тимошенко, розпочав фактично перерозподіл посад у партії колишнього прем'єр-міністра, в тіні якої перебував довгі роки політичної кар'єри, і негласно самоусунувся від претензій на лідерство в КОДі на користь лідера «Фронту Змін».

Про практичне намагання представити себе очільником КОДу свідчить й те, що з кінця січня 2012 р. саме А. Яценюк виступав від імені всієї опозиції, оприлюднював її рішення та наміри на майбутнє, які часто-густо були суто його особистими міркуваннями. Так, наприклад, саме А. Яценюк 31 січня 2012 р. заявив, що опозиційні партії, що входять до складу КОДу, не будуть брати участь

у Конституційній асамблеї, ініційованій В. Януковичем, яка є лише «ширмою», аби гарантувати тому другий президентський термін через вибори у Верховній Раді [29]. При цьому робилася ставка й на психологічне сприйняття його таким не лише у вітчизняному суспільстві та політикумі, а й поза межами України, провідним членам КОДу пропонувалося морально змиритися з цим фактом під соусом (і, навіть, звинуваченням) у розколі єдиної опозиції (як це було із прихованим примушенням В. Кличка без істотних попередніх переговорів прилюдно підписати КОДівську угоду прямо на Софіївському майдані 22 січня). Іноді шляхи такого самопіару не відповідали етичним нормам, як то було навколо відомого світового економічного форуму в Давосі, коли на офіційному сайті А. Яценюка 26 січня з'явилася інформація, що саме він буде там представляти об'єднану опозицію. Проте, як відмітив інформаційно-аналітичний ресурс «Цензор.НЕТ» із посиланням на блог журналіста «Української правди» С. Лещенка, А. Яценюк навіть не брав участі у Всесвітньому економічному форумі, а повідомлення його прес-служби було брехнею. Так, як вказувало інтернет-видання «Багнет» у офіційному спискові громадян України, що брали участь у роботі форуму, лідер «Фронту Змін» навіть не був зазначений. Не було його прізвища й в офіційному спискові учасників форуму в Давосі (WEF), що був виданий окремою книгою Всесвітнім економічним форумом. Як виявилось, А. Яценюк лише виступив на українському ланчі В. Пінчука, що був винятково приватним заходом цього бізнесмена й не мав жодного стосунку до Форуму, а також здійснив кілька приватних зустрічей (в рамках WEF) [30]. 31 січня 2012 р., викритий журналістами, А. Яценюк на своїй сторінці у Facebook змушений був визнати, що не брав участі у Форумі в Давосі, вказавши, що його прес-служба подала помилкове і некоректне повідомлення.

Зауважу, що такі неприховані амбіції та поведінка А. Яценюка свого часу вже звели нанівець спроби реального об'єднання опозиційних сил. Так сталося, приміром, у січні 2011 р., коли провідники чотирьох опозиційних політичних партій А. Яценюк («Фронт Змін»), А. Гриценко

(«Громадянська позиція»), М. Катеринчук («Європейська партія України») та А. Матвієнко (УРП «Собор») заявили про своє прагнення об'єднатися в одну міцну політичну силу, яке так і не було втілено у життя. Нагадаю, що коли в серпні 2012 р. створювався Комітет опору диктатурі, то невдовзі вищезгадуваний А. Гриценко вийшов з КОДУ на знак протесту, а впливи кількох з партій-співзасновників КОДУ (як от НРУ, «Реформи і порядок» та ін.) було знівельовано.

Ще на початку року, 4 січня 2012 р., А. Яценюк висловив переконання, що на парламентських виборах 2012 р. опозиція зможе здобути більшість і у Верховній Раді ця більшість буде мати перевагу у два–три голоси (можливо, 227 на 223). 1 лютого 2012 р. А. Яценюк заявив, що опозиція виставить кандидатів на всіх 225 округах. Основний ресурс опозиція планує концентрувати на 175 округах [32].

Що стосується позицій «Фронту Змін» у регіональному вимірі, то в зимовий період 2011–2012 рр. активність партії та її лідера не були якимось чином помітними. Таким чином, можна зробити висновок, що партія «Фронт Змін» не вважала за доцільне як з тактичного, так і з стратегічного боку політичної боротьби посилювати свою діяльність у провінції взимку 2012 р., активізація якої вочевидь запланована на пізніший період, а натомість головну свою увагу звертала на об'єднання / очолення опозиційного руху в рамках КОДУ.

Ще більш вражаючою щодо політичного обличчя А. Яценюка виявилось журналістське розслідування І. Ведернікової («Дзеркало тижня») [24], базоване на співставленні дій і промов лідера «Фронту Змін» часів 2008–2010 рр. у якості голови Верховної Ради й кандидата в Президенти України (і, зокрема, конкурента лідера опозиції Ю. Тимошенко) та часів 2010–2011 рр. у якості опозиціонера перед виборами до Верховної Ради України 2012 р. (і, зокрема, претендента на роль нового лідера опозиції, коли її визнані провідники Ю. Тимошенко та Ю. Луценко були ізольовані режимом В. Януковича від політичного життя й утримувалися у СІЗО) (див. табл.1).

Таблиця 1

*Порівняльна таблиця окремих висловлювань
і пропозицій лідера «Фронта Змін»
А. Яценюка з подібних проблем*

Дата	Дії А. Яценюка	Дії А. Яценюка	Дата
01.2008	Без згоди і доручення Верховної Ради підписав відомий «лист трьох» (Ющенко, Тимошенко, Яценюк) про приєднання до ПДЧ і подальший вступ до НАТО.	Подає до Верховної Ради законопроект про всенародний референдум щодо НАТО.	04.2008
2008	Як голова Верховної Ради з трибуни викрив «змову ПР і БЮТ, які вирішили законами про ТСК перепідпорядкування СБУ та Кабмін обмежити повноваження Ющенка». Не голосує ані «за», ані «проти». Не бере участі в голосуваннях щодо Грузії, а підтримує лише постанову фракції ігнорувати голосування (втім, депутати фракції висловили свою позицію по кожній з 12 винесених постанов) [24].		

Продовження таблиці 1

2008	Назвав повернення до мажоритарної системи виборів «трима кроками назад» [25].	Проголосував за новий закон про вибори, назвавши його «перемогою опозиції» [25].	17.11. 2011
23.07.2009	«Газовий контракт, підписаний НАК «Нафтогаз України» за директивою Прем'єр-міністра Ю. Тимошенко, веде країну до банкрутства. Це злочин, і винні в ньому мають бути покарані. За роки незалежності в нас у країні у сфері газу нагромадилося злочинів на багатотомну справу. Окремі томи цієї справи мають бути присвячені й газовим посередникам. «Ітера», ЄЕСУ, РУЕ, «Республіка», «Газпромзбут» 40].	У численних виступах не вважає контракт кабальним, протестує проти проведення СБУ розслідування щодо корпорації ЄЕСУ, засудження 13 жовтня 2011 р. до 7 років ув'язнення Ю. Тимошенко визначає як вибіркоче правосуддя.	2011

Продовження таблиці 1

<p>15.12.2009</p>	<p>Проект Закону № 9746 «Про Національне антикорупційне бюро (НАК)»: - НАК необхідно напряму підпорядкувати Президенту України; - надання НАКові правового статусу військового формування; - повноваження НАК: складання адміністративних протоколів; здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового слідства щодо діянь, пов'язаних із корупцією та посадовими злочинами; - кадровий склад: 1500 осіб (1200 з яких – військовослужбовці). Висновки науково-експертного управління Верховної Ради: проект неконституційний щодо розширення повноважень Президента; НАК не може бути військовим формуванням, та ще й таким, який проводить розвідувальну діяльність; законопроект може сприяти посиленню корупції [24].</p>	<p>Проект Закону № 9746 «Про Національне антикорупційне бюро»: - НАК необхідно безпосередньо підпорядкувати Верховній Раді України.</p>	<p>24.01.2011</p>
-------------------	---	---	-------------------

<p>28.12.2009</p>	<p>Проект закону № 5494 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України». Пропонованими змінами до ККУ (зокрема, до ст. 191, 209, 255, 257, 364, 368, 375) передбачалося запровадити санкції, які передбачають покарання у вигляді довічного позбавлення волі, в т. ч. й по ст. 364 – зловживання владою або службовим становищем, а ст. 365 – перевищення влади або службових повноважень – передбачалося зжорсточити [24].</p>	<p>Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України (щодо впровадження європейських стандартів у кримінальній юстиції)»: «Слід зазначити, що в більшості країн англосаксонської (у Великобританії, США) та континентальної (в Італії, Німеччині, Франції) систем права не передбачено окремого складу злочину «перевищення влади або службових повноважень». При цьому склад злочину «перевищення влади або службових повноважень», що передбачений чинною редакцією ст. 365 КК, в основних своїх визначеннях і поняттях повторює положення ст. 98 Кримінального кодексу Української РСР 1927 р., а також ст. 166 Кримінального кодексу Української РСР 1960 р. Така практика є пережитком радянського репресивного правозастосовного механізму» (А. Яценюк) [24]. Вважає, що засудження 13 жовтня 2011 р. Ю. Тимошенко, зокрема за ст. ст. 364–365 ККУ, до 7 років ув'язнення є надто великим і політичним переслідуванням; висловлювався за пом'якшення цих стетей ККУ.</p>	<p>16.09.2011</p> <p>2011–2012</p>
-------------------	--	---	------------------------------------

Продовження таблиці 1

<p>2010</p>	<p>Програмні за- сади «Фронту Змін» перед місцевими виборами 2010 р. наголошують на потребі відкритих списків на виборах до Верховної Ради. Особисто реєструє у Верховній Раді закон із закріплен- ням і на місцевому рівні пропорційної виборчої системи з відкритими списками [25].</p>	<p>Закон про вибори народних депутатів № 4061-VI: змішана виборча система, закриті списки, прохідний бар'єр у 5 %. Опозиційні партії у Верховній Раді (в т. ч. й від «Фронту Змін») закон підтримали. На критику Ю. Тимошенко в листі з ув'язнення щодо голосування за цей закон опозиційних депутатів А. Яценюк ніяк не відреагував.</p>	<p>17.11. 2011</p>
<p>2.03. 2011, 12.2011</p>	<p>Закон №9014 (поданий В. Яворівськи м) про продовження мораторію на продаж землі – А. Яценюк не голосує.</p>	<p>На зустрічі з виборцями в Дніпропетровську перед камерами вимагає продовжити мораторій на продаж землі, обіцяє «завтра ж особисто подати відповідний закон» [24].</p>	<p>15.10. 2011</p>

Як видно з вищевказаної таблиці А. Яценюк не є до-
сить принциповим у своїх переконаннях політиком, або ж,
як зовсім нещодавно висловив свої спостереження Б. Бере-
зовський, він «гутаперчева», «дуже гнучка» людина й
«ніякий» політик [41].

У політичній системі координат питання «Яценюк – діюча влада» й досі немає вичерпної відповіді. К. Бондаренко, досліджуючи специфіку становлення А. Яценюка, зазначає: «Початкам своєї кар'єри Яценюк може завдячувати губернатору області Івану Гнатишину. Син доцента Чернівецького університету, 18-річний Арсеній Яценюк... подружився з сином губернатора (представника Президента) Валентином Гнатишиним. Разом вони створили фірму «ЮрЕк Лтд.», що надавала юридичні консультації. Те, що чернівецькі Гнатишини були родичами 24-го генерал-губернатора Канади Рамона Гнатишина (одного з найбільших лобістів незалежної України у світі), відкривало широкі перспективи і давало серйозний «дах» для розвитку фірми: прямі виходи на вертикаль влади аж до оточення Президента Кравчука включно» [39]. Невдовзі, як стверджує К. Бондаренко, у фірми з'явилися поважні клієнти (серед яких, для прикладу, був і нинішній губернатор Чернівецької області М. Папієв, на той час – голова ВО «Альянс»). У середині 90-х А. Яценюк починає працювати з середовищем заступника міністра внутрішніх справ України та начальника податкової міліції генерала В. Короля – майбутнього народного депутата (1998 р.) і кандидата на пост глави СБУ (в часи В. Ющенка). Паралельно, як знову ж таки зазначає К. Бондаренко, А. Яценюк працював із людьми з групи покійного нині І. Плужнікова, вихідця з Буковини і одного з лідерів СДПУ(о) [39].

У 1998 р., коли В. Король став народним депутатом України, А. Яценюк стає його помічником-консультантом і переїздить до Києва. Він перекваліфіковується з юристів у економісти (консультант кредитного відділу банку «Аваль»), далі стає радником голови правління банку. Банк «Аваль», що належав близькому другу І. Плужнікова і О. Зінченка Ф. Шпигу (у 80-х рр. – керуючий справами ЛКСМУ, у той час як О. Зінченко робив стрімку кар'єру від секретаря комітету комсомолу Чернівецького університету до другого секретаря ЦК ВЛКСМ, а брат І. Плужнікова – від секретаря парткому Чернівецького університету до секретаря ЦК КПУ). «Все пов'язано дуже і дуже тісними нитками» – підсумовує К. Бондаренко [39].

Втім, чи не усі дослідники сходяться в одному – шлях у владу А. Яценюк пройшов аж надто швидко й безтурботно і саме під час корумпованого й авторитарного режиму обуржуазненого «червоного» директора Л. Кучми та вихідця з «гнізда» кучминого «помаранчевого» Президента В. Ющенка. Стисло це сходження виглядає наступним чином: радник голови правління Акціонерного поштово-пенсійного банку «Аваль» (грудень 1998 – серпень 2001 рр., м. Київ); заступник голови правління Акціонерного поштово-пенсійного банку «Аваль» (серпень – вересень 2001 рр., м. Київ); Міністр економіки АР Крим (вересень 2001 – листопад 2003 рр., м. Симферополь) у 27 років; зауважу, що А. Яценюк не мав досвіду роботи на керівних посадах, а диплом економіста за спеціальністю «Облік та аудит» (друга вища освіта) він отримав лише за три місяці до свого призначення на міністерську посаду [39]); перший заступник голови Нацбанку України (січень 2003 – лютий 2005 рр.) у 29 років; там, як з'ясував К. Бондаренко, «його розглядали виключно як креатуру СДПУ(о) і ставлення до нього було відповідним», а сам А. Яценюк на посту в. о. голови Нацбанку відверто лобював інтереси П. Порошенка та його банку «Мрія», документальні підтвердження чому свого часу пред'являв Н. Шуфрич [39]); Міністр економіки України (27 вересня 2005 – 4 серпня 2006 р.) у 31 рік. У грудні 2005 р., до речі, розглядалося питання про включення А. Яценюка до списку Народного Блоку Литвина на виборах до Верховної Ради [39]. Після того, як у серпні 2006 р. було сформовано уряд на чолі з В. Януковичем, А. Яценюк склав свої повноваження міністра економіки і перейшов на роботу до Секретаріату Президента – першим заступником голови (спочатку О. Рибачука, потім – В. Балогі). «Це означало, – зазначає К. Бондаренко, – що Секретаріат перетворюється на орган боротьби і протистояння з урядом. Яценюк мав бути одним із кураторів цієї боротьби. Окрім всього іншого, це призначення означало те, що він потрапив у фавор до Віктора Ющенка [39]. Протягом 2007 р. (у 33 роки) А. Яценюк займає посаду міністра іноземних справ, а потім – голови Верховної Ради України (12 місяців 2008 р.).

Тим часом, з метою партійного будівництва безпосередньо під А. Яценюка, було придбано нікому невідому і безбарвну політичну силу, зареєстровану 3 березня 2007 р., яку у грудні 2008 р. перейменували на «Фронт Змін», а її основними партійними функціонерами стали друзі А. Яценюка – заступник секретаря РНБО України А. Пишний та відомий бізнесмен А. Іванчук.

Невдовзі, Яценюк – кандидат в Президенти України (2009–2010 рр.) розпочав нищівну критику системи влади в Україні, а Яценюк-опозиціонер, після відмови новообраного Президента В. Януковича запросити його на посаду прем'єр-міністра, обрав ще більш войовничий образ борця із існуючим режимом. Природно, що ця критика ще більш загострилася напередодні й протягом 2012 р. виборчого року.

28 грудня 2011 р. А. Яценюк висунув вимогу до Президента В. Януковича накладити вето на Закон «Про державний бюджет на 2012 р.», позаяк той бюджет був антисоціальним, не вирішує жодної економічної проблеми й спрямований виключно на подальше збагачення купки наближених до влади осіб. Крім того, за словами А. Яценюка, уряд отримав можливість маніпулювати державними фінансами і здійснювати виплати одним категоріям пільговиків за рахунок інших. Окрім того, той бюджет не забезпечував усіх соціальних виплат, що передбачені законодавством, а натомість передбачав скорочення фонду оплати праці на 15,6 млрд грн. При цьому витрати на владу, порівняно з 2011 р., збільшувалися на 6 млрд грн поряд із зменшенням на 2,3 млрд грн фінансування охорони здоров'я.

За словами А. Яценюка, такий бюджет давав можливість грабувати державні кошти. «У держбюджеті задекларовано дефіцит у 25,1 млрд грн. Однак ще 31,7 млрд грн складе прихований дефіцит бюджету. За цим бюджетом країна продовжує жити у борг і набирати нових кредитів – об'єм державних запозичень прогнозується на рівні 98,5 млрд грн, а в цілому державний борг зросте до 415,3 млрд грн», – відмітив політик. А. Яценюк вимагав також скорочення витрат на Президента, Верховну Раду та силові структури до рівня 2009 р. [5].

Дещо згодом, 30 грудня 2011 р. А. Яценюк дав коротку характеристику владі: «Влада Януковича та оточення перестала бути владою, а стала класичним режимом – диктатурою з елементами пострадянського капіталізму» [12]. Лідер «Фронту Змін» поклав відповідальність за несприятливу ціну на російський газ на В. Януковича, «який у квітні 2010 р. разом із Президентом Росії Д. Медведевим заявив про те, що вони отримали нову справедливу ціну в обмін на 25 років додаткового перебування російської армії на українській території» [12].

10 січня 2012 р. лідер «Фронту Змін» А. Яценюк зареєстрував законопроект (№ 9670) щодо впорядкування діяльності Конституційного Суду України з метою гарантування верховенства Конституції України та захисту прав і свобод громадян. Ним, зокрема, передбачається обмеження привілеїв суддям Конституційного Суду. Лідер «Фронту Змін», зокрема, хотів надати парламенту право звільнювати суддів КС. Відповідно до чинного законодавства, народні депутати України мають право вносити пропозиції щодо кандидатур на посади суддів КС, але не мають можливості порушувати питання про звільнення суддів. А. Яценюк же запропонував законодавчо закріпити, що питання про звільнення з посад суддів КС може ініціювати голова Верховної Ради України або не менш як 45 народних депутатів. Згідно з законопроектом № 9670, видатки на КС у 2012 р. пропонувалося скоротити втричі (майже на 45 млн грн), а зекономлені кошти направити на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [13; 14]. «Передбачені чинним Законом України «Про Державний бюджет України на 2012 р.» видатки на фінансування Конституційного Суду є невиправдано завищеними та не відображають реальних потреб цього органу», – йшлося у пояснювальній записці до законопроекту [13].

Із загострення газової кризи в грудні–січні 2012 р. А. Яценюк торкнувся й цієї проблеми. Варто пригадати, що Україна вже майже півтора роки добивалася зниження ціни на російський газ, називаючи діючі контракти кабальними, а наприкінці грудня 2011 р. голова «Газпрому»

повідомив, що Україна оцінила свою ГТС у 20 млрд дол. і запитала знижку на газ у 9 млрд дол. щорічно у разі створення газотранспортного консорціуму. Росія в обмін на перегляд ціни домогалася доступу до управління української ГТС. В свою чергу Парламент України 10 січня 2012 р. ухвалив рішення відкласти розгляд законопроекту про реформування нафтогазового комплексу, що передбачає передачу газотранспортної системи країни в оренду, до завершення газових переговорів із РФ. Врешті і Київ, і Москва не виключали, що в результаті переговорів міг бути створений консорціум з управління української ГТС, проте формат такого консорціуму на той час ще не був визначений. Реагуючи на подібні тенденції, А. Яценюк зазначив: «Нашим російським партнерам і українській владі я вже чітко заявив – ми прийдемо до влади, і всьому, що ви зробили, буде дана оцінка. Українська влада відповідатиме і політично, і кримінально. Що стосується наших російських партнерів, ми готові лише до взаємних рівноцінних і рівнозначних партнерських відносин. Якщо йтиметься про те, що у нас відбирають національний капітал і актив, новий парламент все поверне на місце. Де взяли, туди і покладіть – на те саме місце» [15]. При цьому слід нагадати, що чинне законодавство України забороняє реорганізацію і приватизацію державних підприємств трубопровідного транспорту.

31 січня 2012 р. прес-служба «Фронту Змін» поширила заяву А. Яценюка, що опозиційні партії-члени КОДу, не братимуть участь у Конституційній асамблеї, яка є лише «ширмою» аби гарантувати другий президентський термін В. Януковичу через вибори у Верховній Раді. Водночас А. Яценюк не заперечував саму потребу у започаткуванні Конституційної асамблеї, хоча й така державна інституція і не передбачена жодними законодавчо-правовими нормами України, а висловив упевнення, що така асамблея «може бути створена тільки Верховною Радою України – тим органом, який приймає Конституцію, а не Президентом» [29; 36].

7 лютого 2012 р. А. Яценюк із парламентської трибуни від імені опозиції виголосив вимогу негайно припинити

політичні переслідування в країні – як лідерів опозиції, так і представників опозиційних сил на місцях. «Опозиція вимагає розгляду і прийняття всіх законопроектів, які стосуються зупинки політичних переслідувань у країні. Ми вимагаємо звільнити Юлію Тимошенко і Юрія Луценка. Ми вимагаємо дати їм можливість брати участь у виборчій кампанії», – наголосив лідер «Фронту Змін» [37]. А. Яценюк повідомив також, що в Одесі розпочалися арешти, пов'язані зі справою одеського заводу «Стальканат-Сілур», який, зауважу, є спонсором «Фронту Змін». Лідер «Фронту Змін» наголосив також, що об'єднана опозиція прийняла рішення внести до порядку денного парламентської сесії питання про розгляд закону України про порядок імпичменту Президента України. «Якщо президент Янукович не боїться парламенту і не боїться власного народу, то він повинен сам визначити цей законопроект як невідкладний і внести його до парламенту», – додав він [37]. Критикуючи і вкотре називаючи владу «зłodійською», А. Яценюк також заявив: «Погляньте, до чого ви довели країну. За останні два роки державний борг країни зріс до \$ 60 млрд. Ви додатково за два роки набрали \$ 15 млрд. Значна частина цих коштів пішли на ваші рахунки, але за це треба буде відповідати. І цей час настане» [37].

Попри досить войовничий тон А. Яценюка та критику діючого режиму, його самого і партію часто звинувачують у співпраці з владою. Так, 17 липня 2011 р. заступник голови партії «Сильна Україна» О. Кужель на прес-конференції в Інформаційній агенції «МОСТ-ДНЕПР» заявила, що член Партії регіонів і близький до Президента В. Януковича олігарх Р. Ахметов «купив проект Арсенія Яценюка «Фронт Змін», про що, як зазначила політик, мільярдер сам про це їй розповів [1].

3 грудня 2011 р. в політоглядчів і журналістів виникли питання, чому досить потужний антивладний мітинг «Фронту Змін» на Михайлівській площі в Києві, на відміну від протестних акцій інших опозиційних партій, влада не заборонила й не розігнала спецзагонами «Беркута». На закиди мовляв у «Фронта Змін» є домовленості із владою, А. Яценюк зазначив, що «Беркут» там був, проте

перебував в автобусах на вулицях, а мітинг не розігнали тому, що протест відбувався напередодні саміту Україна–ЄС. На зауваження ж журналіста, що попри саміт, відбулося судове засідання над Ю. Тимошенко безпосередньо в камері СІЗО і вона була вдруге заарештована, А. Яценюк запропонував дізнатися, чому акцію не заборонили у самої влади, але зметував: «Мітинг проходив навпроти «Інтерконтиненталю» та «Хаята», де зібралось повністю усе УЄФА. Гадаю, вони не заборонили мітинг, аби ви задали мені це питання» [9]. Й додав: «Чому так сталося? Тому що так стали зірки, тому що так ми спрацювали» [9]. Отже, фактично чіткого пояснення такому факту А. Яценюк так і не дав.

В свою чергу про близькість/зацікавленість до режиму В. Януковича лідера «Фронту Змін» заявив 23 січня 2012 р. й близький до влади голова Київського інституту конфліктології і політичних досліджень М. Погребинський, який в інтерв'ю «ЛІГАБізнесІнформ» заявив, що у опозиції немає шансів отримати більшість у наступному парламенті, навіть за наявності мінімальної переваги у чисельності обраних до Верховної Ради народних депутатів. Причиною тому стане те, що в стінах Верховної Ради «неминуче виникне традиційна для українського парламентаризму тема – зрада» [22]. Найбільш же підходящою кандидатурою на роль такого «зрадника», на думку політолога, є саме А. Яценюк. «Якщо йому запропонують посаду прем'єра, то він перейде на бік Президента. Звичайно, це буде супроводжуватися тисячею розумних промов на тему «краще я, ніж хтось інший». Правда, після цього він перестане говорити про те, який поганий Янукович», – пояснив М. Погребинський [22]. У цьому контексті на пам'ять приходить доконаний факт початку 2010 р., коли посісти посаду голови уряду, одразу ж після перемоги на президентських виборах В. Януковича, наполегливо намагався ще нещодавно войовничий його опонент і безкомпромісний критик – кандидат у Президенти України А. Яценюк. Коли ж вищезгаданому М. Погребинському зауважили на те, що А. Яценюк не раз декларував намір стати Президентом, а значить, не захоче собі долі

О. Мороза, який погодився на коаліцію з регіоналами в обмін на посаду спікера в минулому скликанні Верховної Ради, експерт зазначив: «Не можна робити таких висновків з одного випадку з Морозом. Є, звичайно, і такий шанс, що він провалить своє прем'єрство, як, наприклад, провалився Тігіпка. Це не виключено, але й не обов'язково – є безліч чинників» [22].

В унісон М. Погребинському про майбутню зраду опозиційного блоку А. Яценюком вкотре повторила й близька в недалекому минулому до С. Тігіпка по партії «Сильна Україна» О. Кужель. Перебуваючи в Дніпропетровську у липні 2011 р., вона на прес-конференції в інформаційній агенції «МОСТ-ДНЕПР», зокрема, заявила, що мільярдер і член Партії регіонів «Ринат Ахметов купив проект Арсенія Яценюка «Фронт Змін» [42]. За інформацією ж, яку інтернет-ресурс «Полеміка» отримав від інформованого джерела і оприлюднив 28 січня 2012 р., О. Кужель налаштовувала О. Турчинова (ВО «Батьківщина») проти співробітництва з А. Яценюком, запевняючи, що він після виборів обов'язково зрадить опозицію й, зокрема, піде на співробітництво з В. Януковичем, котрий запропонує йому високу посаду у виконавчій владі. За інформацією «Полеміки», хоча О. Турчинов й погодився з думкою О. Кужель, проте заборонив їй відкрито викрити такі можливі наміри А. Яценюка, посилаючись на відомий лист із-за ґрат Ю. Тимошенко, в якому вона закликає опозицію до об'єднання, а відтак, міркував О. Турчинов, слід офіційно показувати виборцям саме таку лінію поведінки [23].

Про те, що А. Яценюку після виборів В. Янукович запропонує крісло голови уряду – в обмін на коаліцію у Верховній Раді, неодноразово передбачав і керівник Центру прикладних політичних досліджень «Пента» В. Фесенко. В. Небоженко, директор соціологічної служби «Український барометр», щодо провладної заангажованості голови «Фронту Змін» також висловив свої міркування: «В наявний момент Яценюк має виключне право на «єресь», може критикувати владу, коли усім іншим – не можна. Ну, тому що де ви бачили опозиціонера, якому ця влада пробачила б акцію «Україна без Януковича»? Тепер зрозуміло, що це був договірний матч» [35].

Дайджест інтернет-видань «Народный Кореспондент» пригадав, що якимось про те, що А. Яценюк бував в Адміністрації Президента В. Януковича, обмовилася його радник з гуманітарних питань Г. Герман, але вчасно отямилася й вибачилася, а М. Чечетов, відомий парламентський «диригент» з Партії регіонів, відверто розповідав про А. Яценюка, який він цікавий, симпатичний й освічений політик – «молода поросль» [35].

Своєю чергою політолог К. Бондаренко, змальовуючи специфіку політичного і кар'єрного сходження А. Яценюка, зазначає, що він належить до специфічного покоління. А специфіка ця полягає в наступному: «По-перше, ці люди не брали активної участі в революційних процесах 1989–1991-го рр. Вони прийшли в доросле життя після розпаду СРСР і не мають глибоких рудиментів комуністичної ідеологічно-пропагандистської системи. Більшість із них навіть не встигли вступити до Комсомолу. Тому це – представники «покоління піонерів», яке не те що на екс-комуністів – на колишніх комсомольців дивиться як на мамонтів чи динозаврів. По-друге, це покоління, позбавлене ідеалістичного підходу до життя, орієнтирів і розуміння віддаленої перспективи. Серед політиків цього вікового проміжку дуже багато тих, хто формувався в умовах економічної кризи початку 90-х і вийшов нагору завдяки фактору «природного відбору»: у когось були впливові батьки, у когось – зв'язки, у когось – голова на плечах. По-третє, це було перше покоління, в якому служба в армії (як і взагалі служба) не вважалася священним обов'язком – навпаки, це було покоління, яке всім своїм видом протиставлялося будь-яким зобов'язанням перед державою, суспільством тощо. Патріотизм перестав бути елементом *modus vivendi*. Бути патріотом для цього покоління було не комільфо. Розрахунок, «мета виправдовує засоби», всеїдність, сліпа орієнтація на західний спосіб життя без розуміння основ цього самого способу, гроші та влада як замітник ідеології – ось ті основні моменти, які в 90-х багатьох лякали, а сьогодні окреслюються словом «прагматизм» [39].

Відтак, аналітик робить висновок, що А. Яценюк конформіст. Астенічна домінанта у психофізіологічній суті

Яценюка диктує саме таку поведінку. Його задовольнить проміжний результат – пост прем'єр-міністра чи першого віце-прем'єра, обіцянка спікерства у Верховній Раді тощо. Він навряд чи буде ризикувати і ставити на кін все – життя, кар'єру, статки. Він обережно вичекає і домовиться [39]. А. Яценюк, на небезпідставну думку багатьох політ-аналітиків, зрозумілий і вигідний лідер опозиції, до того ж доволі зручний і найменш революціонізований для виборів 2015 р.

Перед настанням нового 2012 р., який для нього та його партії мав стати роком передвиборних перегонів і виборів до Верховної Ради України, А. Яценюк в ефірі телеканалу ТВі оприлюднив фінансові ресурси «Фронту Змін». Він повідомив, що партію фінансують близько 28 бізнесменів з 14 областей України та багато представників середнього і малого бізнесу, які є її членами, й зокрема в Одесі «дуже великий завод «Стальканат», де члени нашої партії допомагають і безпосередньо її фінансують» [7; 8]. На його думку, диверсифікація джерел фінансування дозволить «Фронту Змін» відбутися як партії. «Це єдиний правильний шлях, щоб партія відбулася як політична партія, а не як закрита бізнес-установа. Кожен долар, що ти візьмеш у олігархів, потім потрібно віддавати у стократному розмірі», – підкреслив політик [7].

Що ж до опікування передвиборними технологіями, то «Фронт Змін» розірвав стосунки з російськими політтехнологами І. Валітовим, В. Грановським, Д. Куліковим та Т. Сергєйцевим, які 2009 р. створили А. Яценюку мілітарі-образ на президентських виборах, який не був сприйнятий українцями. У 2011–2012 рр. «Фронт Змін» співробітничав у рамках проекту «Консорціум із зміцнення виборчого і політичного процесу» з NDI, IRI, IFES, а також з іншими міжнародними інститутами, зокрема, Фондом Фрідріха Науманна за Свободу та фондом Конрада Аденауера. Зазначу також, що співробітники NDI організували кілька семінарів для депутатів місцевих рад від «Фронта Змін» з метою підвищення їх навичок роботи в органах місцевого самоврядування. До виборів 2012 р. і створення нового іміджу своєї партії лідер «Фронту Змін»

запросив нового політтехнолога – сербського американця Марко Івковича, який є співробітником вже згаданого NDI [33; 34]. М. Івкович – громадянин Сербії, який є співробітником Національного демократичного інституту США (NDI), який спонсорується Демократичною партією США. Свого часу він став відомий як організатор сербської організації «Отпор», що була серцевиною «бульдозерної революції» 2000 р. Згодом М. Івкович працював із грузинською «Кмарою» та українською «Порою», а кілька років тому, коли намагався створити щось подібне в Росії, був висланий із країни й отримав статус нев'їзного. У 2010 р. він доклав руку до процесів у Киргизії, коли там було повалено Президента Бакієва [33; 34]. Отже, вочевидь, новітні виборчі політтехнології будуть задіяні, а відповідні кошти – залучені.

При цьому сьогодні (на початок весни 2012 р.) політична кон'юнктура в лавах опозиції й відсутність авторитетних провідників антивладної коаліції, які б були здатні замінити ув'язнених визнаних харизматичних лідерів опозиції Ю. Тимошенко та Ю. Луценка, цілком сприяють тому, аби голова «Фронту Змін» посів це вакантне місце. Такому сходженню потужно допомагатиме й позалаштункове оточення А. Яценюка, а також досвідчені фахівці з політичних передвиборчих технологій, що активно використовуються керівництвом партії. До того ж, схоже, що у цій ролі А. Яценюк задовольняє і діючу владу... як до виборів, так і після них.

1. Яценюк пытається обогнать Тимошенко // Столичные новости. – 2011. – 16 грудня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://sn.com.ua/ru/article/9220>

2. Захарова Т. «Ахметов купил проект Яценюка», – Александра Кужель // МОСТ-ДНЕПР.info. – 2011. – 17 липня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://most-dnopr.info/news/society/41532.htm>

3. Кириленко: «Приєднання до «Фронту Змін» поглинанням партії назвати не можна» // Газета по-українськи. – 2011. – 22 грудня [Електронний ресурс] Код доступу : http://gazeta.ua/articles/politics/_kirilenko-priednannya-do-frontu-zmin-poglinanniyam-partiji-nazvati-ne-mozhna/415509

4. News.zn.ua [Електронний ресурс] Код доступу : http://news.zn.ua/POLITICS/byut_planiruet_prisoedinitnya_k_partii_yatsenyuka-94329.html

5. Яценюк требует от Януковича ветировать госбюджет-2012 // Обозреватель. – 2011. – 28 грудня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://obozrevatel.com/politics/yatsenyuk-potreboval-ot-yanukovicha-vetirovat-gosbyudzhets-2012.htm>

6. Политиками года признаны Яценюк и Кличко // www.from-ua.com. – 2011. – 28 грудня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://www.from-ua.com/news/08dcff4ad5d6a.html>

7. «Фронт Змін» фінансують близько тридцяти підприємців // 24 канал. Офіційний сайт. [Електронний ресурс] Код доступу : http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?front_zmin_finansuyut_bлизko_tridtsyati_pidpriyemtsiv&objectId=172726

8. Яценюк рассказал, кто финансирует его партию // ПАРЛАМЕНТ: Украинская политика онлайн. – 2011. – 29 грудня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://www.parlamentua.com/ru/full/27135>

9. Яценюк объяснил, почему его митинги не разгоняют // Фокус.УА. [Електронний ресурс] Код доступу : <http://focus.ua/politics/213516>

10. Тимошенко и Луценко имеют моральное право на месть, – Яценюк // Цензор.Нет. – 2011. – 29 грудня [Електронний ресурс] Код доступу : http://censor.net.ua/news/192834/timoshenko_i_lutsenko_imeyut_moralnoe_pravo_na_mest_yatsenyuk

11. Яценюк назвал Донецкую область «логовом» // Proxima-информ. – 2012. – 4 січня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://www.proximainform.net/content/news/5/14304>

12. Капсамун І. Як не інфікувати «свіжу кров»? Арсеній Яценюк: «Угоду з ЄС підпишемо, коли буде новий парламент» // День. – 2011. – № 240–241. – 30 грудня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://www.day.kiev.ua/221622>

13. Яценюк пропонує зекономити на суддях КСУ 45 млн грн // ZAXID.NET. [Електронний ресурс] Код доступу : http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?yatsenyuk_proponuye_zekonomiti_na_suddyah_ksu_45 mln_grn&objectId=1245064

14. Яценюк залез в карман к судьям Конституционного Суда // Polemika. – 2012. – 11 січня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://polemika.com.ua/news-80189.html#title>

15. Яценюк обіцяє владі, що вона відповідь «і політично, і кримінально» // УНІАН. – 2012. – 12 січня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://www.unian.net/ukr/news/news-479240.html>

16. Яценюк не хоче йти на вибори одним списком? // Газета по-українськи. – 2012. – 11 січня [Електронний ресурс] Код доступу :

http://gazeta.ua/articles/politics/_yacenyuk-ne-hoche-jdi-na-vibori-odnim-spiskom/417873

17. Яценюк: «После победы на выборах оппозиция пересмотрит все законы» // Флот 2017. – 2012. – 18 січня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://flot2017.com/item/news/46901>

18. Тягнибок: «Єдиного партійного списку не буде» // Українська правда. – 2011. – 25 грудня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2011/12/25/6864712>

19. Тягнибок выдвинул оппозиции свои условия // Обозреватель. – 2012. – 1 лютого [Електронний ресурс] Код доступу : <http://obozrevatel.com/politics/96042-tyagnibok-vyidvinul-oppozitsii-svoi-usloviya.htm>

20. Олег Тягнибок у Дніпропетровську // Корреспондент.net [Електронний ресурс] Код доступу : <http://blogs.korrespondent.net/users/blog/andrey23k/a57341>

21. Олег Тягнибок: «Прийшов час зробити докорінні зміни в політичній, соціальній та економічній системі» // «Свобода». Офіційний сайт ВО «Свобода». – 2012. – 22 січня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://www.svoboda.org.ua/diyalnist/novyny/027215>

22. Яценюк зрадить опозицію – експерт // Газета по-українськи. – 2012. – 23 січня [Електронний ресурс] Код доступу : http://gazeta.ua/articles/politics/_yacenyuk-zradit-opoziciyu-ekspert/419402

23. Кужель: «Нельзя сотрудничать с Яценюком. Он станет предателем» // Полемика. – 2012. – 28 січня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://polemika.com.ua/news-81446.html#title>

24. Ведернікова І. Неймовірні пригоди слуги народу в парламенті // Дзеркало тижня. – 2012. – № 3. [Електронний ресурс] Код доступу : http://dt.ua/POLITICS/neymovirni_prigodi_slugi_narodu_v_parlamenti_-96393.html

25. Яценюк-2008: «Мажоритарка – це три кроки назад». Яценюк-2011: «Це – перемога опозиції» // Дзеркало тижня. [Електронний ресурс] Код доступу : http://news.dt.ua/POLITICS/yatsenyuk-2008_mazhoritarka_-tse_tri_kroki_nazad_yatsenyuk-2011_tse_-peremoga_opozitsiyi-96365.html

26. Яценюк поділив опозицію на трьох // Дзеркало тижня. – 2012. – 22 січня [Електронний ресурс] Код доступу : http://news.dt.ua/POLITICS/yatsenyuk_podiliv_opozitsiyu_na_troh-96038.html

27. Яценюк: «Тимошенко оправдают после выборов» // Главком. – 2012. – 29 січня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://glavcom.ua/news/68869.html>

28. Яценюк висунув на мера Києва Кличка // Газета по-українськи. – 2012. – 30 січня [Електронний ресурс] Код доступу : http://gazeta.ua/articles/politics/_yacenyuk-visunuv-na-mera-kieva-klichka/420427

29. Яценюк понял, что Конституционная ассамблея создается, чтобы выбирать Президента в ВР // Багнет. – 2012. – 31 січня

[Електронний ресурс] Код доступу : <http://www.bagnet.org/news/politics/173451>

30. Яценюк використав Давос для розколу опозиції // Бagnet. – 2012. – 31 січня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://www.bagnet.org/news/politics/173465>

31. На Львівщині «Батьківщина», «Свобода» та «Фронт Змін» скинули політичний баласт? // Гал-інфо. – 2012. – 1 лютого [Електронний ресурс] Код доступу : <http://galinfo.com.ua/news/103628.html>

32. Арсеній Яценюк: «Ми поставимо на голосування закон про імпічмент» // Український тиждень. – 2012. – 1 лютого [Електронний ресурс] Код доступу : <http://tyzhden.ua/Politics/41073>

33. Яценюк кардинально сменит імідж перед виборами // Полеміка. – 2012. – 2 лютого [Електронний ресурс] Код доступу : <http://polemika.com.ua/news-81724.html#title>

34. Яценюк найняв нового політтехнолога // Український тиждень. – 2012. – 2 лютого [Електронний ресурс] Код доступу : <http://tyzhden.ua/News/41150>

35. Кличко и Яценюк – дружба или война? // Народный Кореспондент. Дайджест інтернет-видань. – 2012. – 3 лютого [Електронний ресурс] Код доступу : <http://nk.org.ua/news/view/10602>

36. Опозиція вирішила не брати участі у розробці нової Конституції // Український тиждень. – 2012. – 30 січня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://tyzhden.ua/News/40873>

37. Яценюк: «Президент має визначити закон про імпічмент як невідкладний» // RegioNews. Інформаційне агенство. – 2012. – 7 лютого [Електронний ресурс] Код доступу : <http://regionews.com.ua/node/31366>

38. На Поліссі об'єднана опозиція продемонструвала, як уміє розгромно бити регіоналів // Expres.ua. – 2012. – 14 лютого [Електронний ресурс] Код доступу : <http://www.expres.ua/news/2012/02/14/60283>

39. Бондаренко К. Арсеній Яценюк: політичний портрет // Comments.ua. – 2012. – 14 лютого [Електронний ресурс] Код доступу : <http://politics.comments.ua/2012/02/14/321616/arseniy-yatsenyuk-politichniy.html>

40. Аргументы и факты. – 2009. – 24 липня.

41. Березовский назвал Яценюка «слабеньким» политиком // FaceNews. – 2012. – 1 лютого [Електронний ресурс] Код доступу : <http://facenews.ua/29297/berezovskij-nazval-jatsenuka-slabenkim-politikom.html>

42. Захарова Т. «Ахметов купил проект Яценюка», – Александра Кужель // МОСТ. Первый интернет-ресурс Днепропетровска. Проект Института Горшенина. – 2011. – 19 липня [Електронний ресурс] Код доступу : <http://most-dnepr.info/news/society/41532.htm>